

Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet
Nygård 1
4790 Lillesand

17.06.2019

Innspill til ny regulering om datasikkerhet og personvern for radioutstyr og krav om felles ladere

Viser til brev fra Nkom av 19.5.2019, hvor det bes om innspill til norsk posisjon på Europakommisjonens initiativ for å bedre sikkerheten i internettilkoblede produkter og initiativet til å kreve felles ladere.

Forbrukerrådet, i likhet med Nkom, støtter Europakommisjonens initiativ om endringer i radioutstyrsdirektivet for å bedre IKT-sikkerheten i tilkoblede produkter som gis markedsadgang. Forbrukerrådet ønsker derfor at Nkom aktivt støtter en delegert rettsakt som kan bidra til at internettilkoblede gjenstander oppfyller grunnleggende krav til radioutstyr.

Ny regulering om datasikkerhet og personvern for radioutstyr

I Europakommisjonens veikart for å øke sikkerheten i internettilkoblede gjenstander skisseres ulike alternativer ('Options 1 til 4') som skal analyseres nærmere. En mulighet er å vedta delegerte rettsakter med hjemmel i artikkel 3 (3) i radioutstyrsdirektivet, der 'Option 4' er det mest omfattende forslaget fra Kommisjonens side. Det innebærer å vedta en delegert rettsakt i henhold til artikkel 3 (3) (e) og (f).¹ En delegert rettsakt i samsvar med artikkel 3(3)(e) betyr at radioutstyr må ha sikkerhetsløsninger som ivaretar brukerens personvern på en god måte. En delegert rettsakt i tråd med artikkel 3(3)(f) betyr at det stilles krav om at radioutstyr støtter sikkerhetsmekanismer som beskytter brukere mot svindel. Det er behov for et sterkt/robust og effektivt vern av forbrukerens interesser i den digitale hverdagen, og 'Option 4' er alternativet som best kan bidra til det.

¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2018-6426936_en

Forbrukerrådet ser at veikartet ikke legger opp til vedtakelse av en delegert rettsakt i samsvar med artikkel 3(3)(d). For en forbruker vil en bestemmelse som skal beskytte radioutstyr fra distribuerte angrep (botnet-angrep) være av like stor betydning som regulering for å ivareta personvernet og å hindre svindel, for eksempel dersom tjenester blir utilgjengelige på grunn av angrep. Forbrukerrådet vil derfor sterkt oppfordre til at det videre arbeidet også inkluderer vedtakelse av en rettsakt i samsvar med artikkel 3(3)(d). Forbrukerrådet ønsker også å understreke at initiativets omfang bør inkludere alle former for internettilkoblede produkter/radioutstyr, for å unngå et fragmentert regelverk på området.

Forbrukerrådets undersøkelser har avdekket alvorlige sikkerhetsbrister i tilkoblede forbrukerprodukter for barn. Den tilkoblede dukken My Friend Cayla manglet blant annet verifikasjonsmekanisme for blåtann-tilkobling. Det betyr at hvem som helst i nærheten kan koble seg på dukken for å kontakte barnet.² Undersøkelsen av GPS-klokker for barn avdekket at produktene hadde store sikkerhetssvakheter som både eksponerte barns personopplysninger, og gjorde det mulig for uvedkommende å ta kontroll over klokken gjennom internett.³

Tilkoblede forbrukerprodukter, eller «tingenes internett», er i stadig vekst, og vi omgir oss med internettilkoblede enheter i våre hjem, i biler og på kroppen. Dette fører til at sikkerhetsbrister stadig har mer alvorlige potensielle konsekvenser. Sikkerhetsproblemer i tingenes internett er som regel sammensatt og svært teknisk komplisert. Det betyr at forbrukere i de aller fleste tilfeller ikke selv har verken mulighet eller evne til å vurdere om de er utsatt for sikkerhetsbrister. Dersom tilkoblede forbrukerenheter blir brukt som angrepspunkter for å gjennomføre distribuerte angrep, vil forbrukeren sannsynligvis ikke være klar over at deres produkt er rammet. Slike angrep kan føre til alvorlige hendelser, som blant annet kan ramme viktige servere og kritisk infrastruktur.⁴

² <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/cayla-og-i-que-bryter-flere-norske-lover/>

³ <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/elendig-sikkerhet-i-smartklokker-for-barn/>

⁴ <https://www.theguardian.com/technology/2016/oct/21/ddos-attack-dyn-internet-denial-service>

Siden det ikke er et transparent marked med hensyn til IKT-sikkerhet, er det ikke lagt til rette for å ta opplyste valg knyttet til IKT-sikkerhet. På tilbydersiden vil en slik situasjon føre til mangel på incentiver for å levere sikre produkter. Ansvar for sikre produkter må legges på den profesjonelle part – på tilbydersiden, og Kommisjonens veikart er et steg i riktig retning. Mediedekningen av problemstillingene om IKT-sikkerhet har bidratt til at forbrukere i større grad er oppmerksom på temaet, men det er redusert tillit til tingenes internett blant forbrukere i Norge. En undersøkelse gjort av Forbrukerrådet våren 2019, viste at tre av fire norske forbrukere er skeptiske til å ta i bruk tilkoblede forbrukerprodukter på grunn av IKT-sikkerhet- eller personvern bekymringer.⁵

Dagens regelverk er ikke tilstrekkelig innrettet til å håndtere IKT-sikkerhetsbrister i tilkoblede produkter. Produktsikkerhetsregelverket gir mulighet for å trekke utrygge produkter fra markedet dersom det avdekkes svakheter knyttet til for eksempel giftstoffer eller brennbarhet. Regelverket åpner ikke for å kunne trekke produkter fra markedet på grunn av manglende IKT-sikkerhet. Personvernforordningen kommer til anvendelse dersom personopplysninger kommer på avveie eller ikke er tilstrekkelig beskyttet, men kan ikke anvendes i andre tilfeller der IKT-sikkerhet utgjør en trussel. I tilfellet der en vannkoker hackes for å skape brannfarlige situasjoner, vil ikke personvernforordningen være anvendelig, og heller ikke produktsikkerhetsregelverket etter det vi forstår.

For å legge til rette for utviklingen av tingenes internett, er det avgjørende at forbrukere har tillit til teknologien. Det er vesentlig for en god utvikling at det stilles strenge krav til IKT-sikkerhet, slik at forbrukere ikke eksponeres for personvernbrudd eller svindel. Forbrukerrådet er skeptisk til en selvreguleringsordning på dette området. Det er grunn til å tro at det er de mest seriøse aktørene på markedet som vil tilpasse seg/innrette seg, og at vi får et stort sjikt med aktører som unngår å følge en selvreguleringsmekanisme. En slik ordning er med andre ord lite velegnet til å sikre et marked med trygge produkter.

⁵ <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/forbrukere-stoler-ikke-pa-smarte-produkter>

Forbrukerrådets undersøkelser viser at forbrukerprodukter fra mindre og/eller uerfarne aktører er særlig utsatte for sikkerhetsbrister, og det er avgjørende at IKT-sikkerhetskrav også gjelder disse aktørene. Det forutsetter at produkter med alvorlige sikkerhetsbrister må kunne trekkes fra markedet, og at det foretas produktkontroller før produkter lanseres i Norge. Det må kunne dokumenteres at det er gjort uavhengige sikkerhetstester før produktene blir gjort tilgjengelig for salg til norske forbrukere.

For øvrig ønsker vi å vise til vår paraplyorganisasjon BEUCs høringssvar på Europakommisjonens veikart,⁶ samt vårt høringssvar til IKT-sikkerhetsutvalgets NOU «IKT-Sikkerhet i alle ledd».⁷ Førstnevnte understøtter Forbrukerrådets syn på Kommisjonens initiativ, mens sistnevnte skisserer hvordan norske myndigheter bør gå fram for å bedre IKT-sikkerheten i internettilkoblede forbrukerprodukter.

Norge bør gå foran for å sikre at tingenes internett er trygt og pålitelig for forbrukere. De foreslåtte endringene i radioutstyrsdirektivet vil bidra til økt sikkerhet og tillit. Forbrukerrådet er svært positive til at Nkom engasjerer seg internasjonalt på dette feltet, blant annet gjennom aktiv deltagelse på ekspertmøter, og støtter videre arbeid med temaet.

Krav om felles ladere

Forbrukerrådet, sammen med flere andre forbrukerorganisasjoner, har arbeidet for harmoniserte ladere. BEUC, paraplyorganisasjon for europeiske forbrukerorganisasjoner, har siden 2008 krevd en obligatorisk harmonisert tilnærming til standardiserte ladere.

Siden frivillig tilnærming ikke har levert forventede resultater, er Forbrukerrådet positiv til initiativet fra Kommisjonen om å vurdere krav om et felles ladegrensesnitt. Vi støtter en regulering som vil forplikte produsenter til å gjennomføre felles ladeløsninger. Reguleringen bør også være fremtidsrettet og ta hensyn til teknologisk utvikling, for eksempel trådløs lading. En obligatorisk standard bør heller ikke være begrenset til bare mobiltelefoner. Det

⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2018-6426936/feedback/F239298_en?p_id=380959

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2018-14-ikt-sikkerhet-i-alle-ledd-og-utkast-til-lov-som-gjennomforer-nis-direktivet-i-norsk-rett/id2623252/?uid=533089ed-fc27-44c2-856b-adc9832d8ad3>

bør vurderes innført samme krav til ladere for andre lignende produkter, f.eks. nettbrett.

Harmoniserte ladere kan gi store fordeler for miljøet, da unødvendig elektronisk avfall kan unngås. Følgelig er dette initiativet et viktig bidrag til EU strategi for både sirkulærøkonomi- og ressurseffektivitet.

Forbrukerrådet stiller seg positive til at Nkom følger disse sakene, som vil være viktige tiltak både for forbrukere og for miljøet. Ta gjerne kontakt dersom det er behov for ytterligere utdyping.

Vennlig hilsen
Forbrukerrådet

(signert elektronisk)

Finn Lützow-Holm Myrstad
Fagdirektør digitale tjenester

Gunstein Instefjord
Fagdirektør handel